

Viktor Moretti
Veno Donlić
Luka Dobrović
Verner Marijančić

SPORT OSOBA S INVALIDITETOM U PRIMORSKO-GORANSKOJ ŽUPANIJI

1. UVOD I CILJ

Osobe kod kojih su kretanje, osjećaji i aktivnost ograničeni, tj. osobe koje imaju dugotrajna tjelesna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, u većini slučajeva nisu u mogućnosti uključiti se u redovite sportske sadržaje pri mnogim klubovima i sportskim društvima. Potreba za poboljšanjem zdravstvenog statusa putem tjelovježbe kao i potreba za dokazivanjem i nadmetanjem prisutna je i kod osoba s invaliditetom te je zadaća svakog modernog društva omogućiti im u što većem broju uključivanje u sportske sadržaje. Na području Primorsko-goranske županije godinama se već radi na poboljšanju uključenosti i uživanju dobrobiti sporta osoba s invaliditetom. Onima koji se zbog specifičnosti svog invaliditeta ne mogu priključiti klasičnim sportskim udrugama, omogućen je pristup u specijalizirane klubove i društva koji svojom tehničkom pristupačnošću i stručnim kadrovima omogućuju redovit rad i natjecanja u različitim kategorijama invalidnosti.

Cilj je omogućiti kroz sportske izazove promjenu razmišljanja i osjećanja samih prema sebi osoba s invaliditetom kao i njihove okoline, kako bi se smanjila stigma i društvena marginalizacija. Kroz primjerene sportske sadržaje utjecati na razvoj određenih motoričkih znanja i poboljšanje funkcionalnih i specifičnih motoričkih sposobnosti i dostignuća.

2. ZNAČENJE BAVLJENJA SPORTOM OSOBA S INVALIDITETOM

Osobe s invaliditetom mogu kroz sport prepoznati vlastite potencijale i zastupati donošenje promjena u društvu kako bi im se omogućilo da u potpunosti shvaćaju svoju prisutnost i utjecaj u zajednici. Individualni utjecaj sporta pomoći će im smanjiti izolaciju i u potpunosti ih integrirati u životu zajednice. Sport mijenja percepciju shvaćanja osoba s invaliditetom, fokusirajući pažnju na njihove sposobnosti i okreće njihov invaliditet u jedan sasvim drugačiji način življenja [4]. Bavljenje sportskim aktivnostima omogućuje istima stjecanje različitih vještina i

motoričkih dostignuća, gradi samopouzdanje potrebno za savladavanje drugih životnih izazova kao što su obrazovanje ili zapošljavanje. Također omogućuje razvoj socijalnih vještina, uspostavljanje prijateljstva izvan obitelji, stvara odgovornost i mogućnost preuzimanja liderske uloge osoba s invaliditetom. Kroz sport savladavaju bitne socijalne interakcijske vještine, razvijaju samostalnost i postaju odlučniji u uvođenju promjena u njihovim životima koje će ih učiniti zadovoljnijima [1]. Odbor za znanost pri Međunarodnom paraolimpijskom sportu u prioritetnoj temi istraživanja unutar područja invalidskog sporta koristi termin: „osnaživanje“. Definira se kao proces kojim pojedinci razvijaju vještine i sposobnosti kako bi uspostavili kontrolu nad svojim životima i na poduzimanju akcija, radi poboljšavanja vlastite životne situacije. U perspektivi se osnaživanje nameće kao okvir za istraživanja u području invalidskog sporta [2]. Stječe se dojam da je danas sport općenito usmjeren samo na postizanje rezultata, ne uvažavajući i druge značajke sporta kao što je kulturna vrijednost, tjelesna i psihosocijalna transformacija sportaša [3]. Mnoga istraživanja najvjerodostojnije dokazuju da kroz iskustva u sportu pojedinac s invaliditetom postiže kontrolu nad osobnim i resursima iz okoline u cilju stjecanja kompetencija kojih su obično lišeni kao invalidi u redovitom životu [2]. Gledajući s pozicije hrvatskog kulturološkog okruženja, možemo razviti tezu da kineziološki sadržaji mogu osnažiti osobe s invaliditetom i omogućiti da postanu istinski „ambasadori“ dokazivanja stvarne vrijednosti kineziologije te na taj način doprinijeti smanjivanju njene marginalizacije u društvu.

3. ANALIZA STANJA SPORTA OSOBA S INVALIDITETOM NA PODRUČJU ŽUPANIJE PRIMORSKO-GORANSKE

3.1. Popis klubova osoba s invaliditetom na području PGŽ

Na području Primorsko-goranske županije djeluje 14 sportskih udruga osoba s invaliditetom (OSI). Sljedeće sportske udruge specijalizirane su samo za rad OSI:

- *Plivački klub „Forca“*
- *Atletski klub „Srce“ za osobe s invaliditetom*
- *Boćarski klub osoba s invaliditetom „Pulac“*
- *Streljački klub invalida „Paraolimpijac“*
- *Stolnoteniski klub osoba s invaliditetom „Rijeka“*
- *Klub dresurnog jahanja za osobe s invaliditetom „Pegaz“*
- *Klub sjedeće odbojke „Učka“*
- *Skijaški klub osoba s invaliditetom „Kvarner“*

- Športsko-rekreativni klub slijepih „Rijeka“
- Društvo za športsku rekreaciju za osobe s tjelesnim invaliditetom „Rijeka“
- Košarkaški klub „Flumen Sancti Viti“
- Riječki športski savez gluhih djeluje u 5 udruga članica:
 - Kuglački klub gluhih „Galeb“
 - Streljački klub gluhih „Galeb“
 - Rukometni klub gluhih „Galeb“
 - Društvo športske rekreacije gluhih „Galeb“
 - Malonogometni klub gluhih „Galeb“

Klasični sportski klubovi pri kojima djeluju sekcije za OSI:

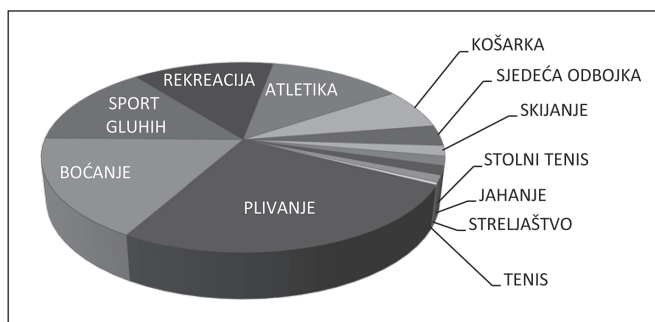
- Ženski košarkaški klub „Kvarner“
- Tenis klub „Kvarner“

3.2. Tabelarni prikaz odnosa vrste invaliditeta i broja članova u pojedinim udrugama

	Naziv kluba	Uk. član.	M	Ž	Tjelesni inv.	Mentalna retard.	Ošteć. vida	Ošt. sluha	Višestr. oštećenja
1.	PK „Forca“	131	82	49	95	34	1	0	1
2.	AK „Srce“	65	39	26	2	63	0	0	0
3.	BK „Pulac“	87	50	37	36	39	0	0	12
4.	SKI „Paraolimpijac“	6	5	1	6	0	0	0	0
5.	STK „Rijeka“	8	7	1	6	2	0	0	0
6.	KDJ „Pegaz“	8	5	3	8	0	0	0	0
7.	KSO „Učka“	18	18	0	18	0	0	0	0
8.	KAS „Kvarner“	9	6	3	6	2	1	0	0
9.	TK „Kvarner“	2	2	0	2	0	0	0	0
10.	ŠRK slijepih	34	29	5	0	0	34	0	0
11.	DŠR „Rijeka“	35	17	18	35	0	0	0	0
12.	KK FSV	13	12	1	0	13	0	0	0
13.	ŽKK „Kvarner“	22	12	10	5	17	0	0	0
14.	SPORT GLUHIH	72	61	11	0	0	0	72	0
	UKUPNO	510	345	165	219	170	36	72	13

Ukupno se sportom u Primorsko-goranskoj županiji u registriranim sportskim udrugama osoba s invaliditetom bavi 510 osoba, od toga je više muškaraca 345 (67,6%), dok je udio žena 165 (32%). Najviše je sportaša s tjelesnim invaliditetom njih ukupno 219 (42,9%), dok je njih 170 (33,3%) s mentalnom retardacijom. Sportaša oštećena vida je 36 (7%) dok se 72 (14,1%) gluhe osobe bave sportom. Samo je 13 (2,5%) sportaša s višestrukim oštećenjem.

3.3. Grafički prikaz zastupljenosti OSI u pojedinim sportskim aktivnostima

Od ukupnog broja osoba s invaliditetom u Primorsko-goranskoj županiji u sportske udruge uključeno je 2,5% sportaša s invaliditetom. Najviše je uključenih u plivanje 25,6%, zatim u boćanje 17%, slijede: sport gluhih 14,1%, sportska rekreacija 13,5%, atletika 12,7%, košarka 6,9%, sjedeća odbojka 3,6%, skijanje 1,8%, stolni tenis 1,6%, jahanje 1,6%, streljaštvo 1,2% i tenis 0,4%.

4. ZAKLJUČAK

Ukazujući na prava osoba s invaliditetom u suvremenom društvu potrebno je omogućiti i pravo bavljenja sportom, imajući na umu prvenstveno njegovu zdravstvenu, biološku, socijalnu, kulturnu i ekonomsku vrijednost. Svakako ne treba zanemariti ni potrebu za nadmetanjem što omogućuje osobama s invaliditetom određeni vid dokazivanja i pozicioniranja kao ravnopravnih u odnosu na ostale članove društva. Organizirano bavljenje sportom značajno može utjecati na smanjivanje izolacije i stigme pojedinih osoba s invaliditetom, kao i njihove obitelji. U posljednje vrijeme napravljen je veliki pomak na području Primorsko-goranske županije u uključivanju osoba s invaliditetom u sport. Iako broj sportskih udruga postepeno raste, samim time i uključenih osoba, potrebno je učiniti puno više truda u omasovljenju sporta jer postotak uključenih u odnosu na ukupan broj osoba s invaliditetom u PGŽ-i

nije na očekivanoj razini. Iz rada proizlazi da se u sport osoba s invaliditetom treba uključiti više žena jer je njihova zastupljenost u sportu u odnosu na muškarce 32%. Nadalje je vidljivo da je najviše sportaša s tjelesnim oštećenjima (42,9%), dok je njih s višestrukim najmanje (2,5%) što je dijametralno statističkim podacima u PGŽ-i o udjelu osoba s invaliditetom po vrsti invaliditeta [5]. Manja prisutnost broja sportaša oštećena vida (7%) proizlazi iz činjenice da većina na srednjoškolsko obrazovanje i studij odlazi u Zagreb. Veća uključenost u sportske sadržaje postići će se intenzivnijim suradničkim odnosima u svim segmentima društva, uz naglašeniju participaciju kineziološke struke.

5. LITERATURA

1. Chapter 5 sport and persons with disabilities: fostering inclusion and well-being, http://www.righttoplay.com/International/newsandmedia/Documents/Policy%20Reports%20docs/Harnessing%20the%20Power%20%20FULL/Chapter5_SportandDisability.pdf
2. Sørensen, M. (2003). *Integration in sport and empowerment of athletes with a disability*. The Norwegian University of Sport and Physical Education, Oslo, Norway European Bulletin of Adapted Physical Activity Volume 2, Issue 2 www.bulletin-apa.com ISSN 1379-0595
3. Đonlić, V., Moretti, V., Kinkela, D. (2011). Etičnost u vrednovanju problema vezanih uz nedovoljnu tjelesnu aktivnost većine stanovništva u odnosu na probleme koji prate sport i usvajanje intelektualnih znanja u području odgoja i obrazovanja. *JADR - godišnjak Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Vol. 2, No. 3 (str.263-273).
4. De Pauw, K., Gavron, S. (1995). *Disability and Sport*. Illinois: Human Kinetics.
5. Benjak, T. i sur. (2013). *Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj*. Hrvatski zavod za javno zdravstvo – Služba za javno zdravstvo, Zagreb (str. 33-34). http://www.hupt.hr/images/pdf/HZJZ_Izvjescje_o_osobama_s_invalidite tom_2013.pdf